

3. До зав. Укрнауки т. Озерського // ЦДАВО України, ф. 166, оп. 6, спр. 8592, арк. 4.
4. Краеведение на школьных отделениях педтехникумов // ЦДАВО України, ф. 166, оп. 6, спр. 8592, арк. 9.
5. До Упрнауки // ЦДАВО України, ф. 166, оп. 6, спр. 8593, арк. 4.
6. Про розгортання кампанії по обговоренню програмових питань масової школи // ЦДАВО України, ф. 166, оп. 6, спр. 8853, арк. 34.
7. До Окрметодкому при Інспектурі Наросвіти // ЦДАВО України, ф. 166, оп. 6, спр. 8854, арк. 2.
8. Єдиний робочий план // ЦДАВО України, ф. 166, оп. 9, спр. 470, арк. 22.
9. Постанова методсектору від 21/І-31 року по перегляд та візування підручників для шкіл Соцвиху // ЦДАВО України, ф. 166, оп. 10, спр. 357, арк. 13.

Людмила Войтова

Архивная база исследования развития школьного краеведения в общеобразовательных учебных заведениях Украины (20–30-е года XX столетия)

В статье раскрыта архивная база исследования развития школьного краеведения в общеобразовательных учебных заведениях Украины в 20–30-е года XX столетия; проанализированы малоизвестные и неизвестны документы Центрального государственного архива высших органов власти и управления Украины.

Ключевые слова: школьное краеведение, развитие, общеобразовательные учебные заведения, краеведческое движение, учебно-воспитательный процесс.

Ludmila Voitova

Archival base of the research of school regional studies development in Ukrainian comprehensive educational establishments (20-30-s XX century)

Archival base of the research of school regional studies development in Ukrainian comprehensive educational establishments in 20-30-s XX century was described; little known and unknown documents of Central state archive of supreme authorities and Ukraine management were analyzed.

Key words: school regional studies, development, comprehensive educational establishments, regional studies movement, educational process.

УДК 372. 48: 37. 017

Інна Ткачівська (м. Івано-Франківськ)

ТУРИСТИЧНЕ КРАЄЗНАВСТВО В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ»

У статті обґрунтовано доцільність вивчення дисципліни «Туристичне краєзнавство» студентами спеціальності «Фізичне виховання».

Ключові слова: туристичне краєзнавство, фахівець фізичного виховання.

Постановка проблеми. Забезпечити Україні входження в європейську і світову освітню спільноту як рівноправного члена можливо за умов оптимізації навчально-виховного процесу та підвищення рівня професійної підготовки майбутніх вчителів. Значний потенціал для реалізації завдань основних нормативних документів, що регламентують розвиток освіти в нашій

країні на сьогоднішній день, має краєзнавство та краєзнавча робота.

Як відомо, саме краєзнавство є тим стрижнем, який забезпечує зв'язок виховання і навчання української молоді з суспільним життям. Краєзнавчі студії є тим засобом, який пробуджує в школярів любов до рідного краю, до своєї Вітчизни, історії, культури, традицій і звичаїв.

Водночас краєзнавча діяльність виступає засобом пізнання оточуючого довкілля, природи, історико-культурних пам'яток, життя і діяльності відомих громадських діячів та історичних постатей минулого. Значний потенціал щодо формування світобачення через призму краєзнавства мають вчителі фізичної культури [6].

Аналіз останніх досліджень. Краєзнавча робота, як активний засіб виховання та навчання в системі шкільної освіти України, вивчалася значною кількістю науковців [1, 2, 3, 4, 5, 6].

Однак ми не знайшли в науковій літературі цілісного дослідження, присвяченого професійній підготовці майбутніх учителів фізичної культури до проведення краєзнавчої роботи в школі.

Мета роботи – розкрити значення вивчення туристичного краєзнавства для майбутньої професійної діяльності вчителів фізичної культури.

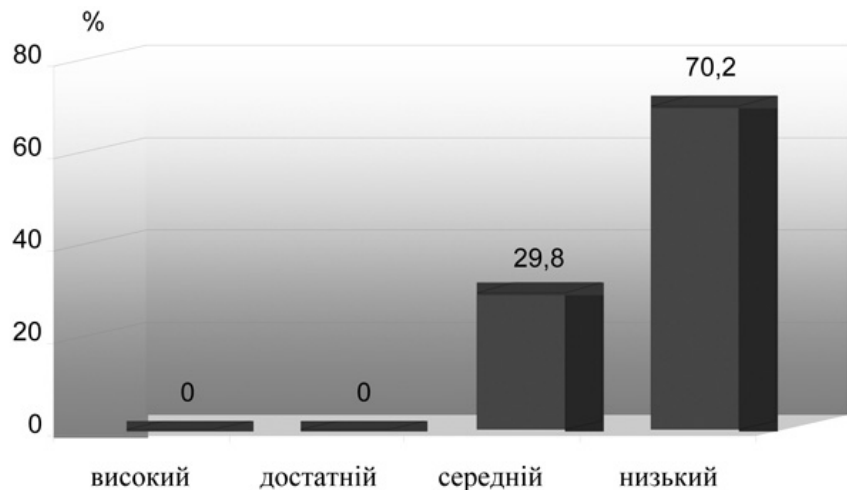
Методи дослідження: аналіз, синтез, тестування, математичної статистики.

Результати дослідження. Передумовою для досягнення поставленої мети було виявлення рівня підготовки майбутніх учителів фізичної культури до краєзнавчої роботи. Відтак, нами було запропоновано дати відповіді на 111 тестових запитань авторської методики виявлення цілісного стану підготовки студентів-випускників до туристсько-краєзнавчої роботи в школі, що об'єднувалися у Блок Б під назвою «Краєзнавство і краєзнавча робота». Загальна кількість респондентів становила 224 студенти-випускники денної та заочної форм навчання факультетів фізичного виховання та спорту.

Аналіз відповідей респондентів на вищезазначений блок тестів показав низькі результати готовності майбутніх організаторів до краєзнавчо-екскурсійної роботи: високий та достатній рівні підготовки не продемонстрували жоден із студентів, середній – 29,8% і низький – 70,2% (рис. 1).

Загалом студенти характеризуються поверхневими знаннями в галузі краєзнавства, тут переважає наявність обмежених відомостей з історії, культури, національних цінностей, культурно-історичних надбань і досягнень. Студентам важко було зорієнтуватися

Рис. 1. Рівень готовності студентів-випускників факультетів фізичного виховання з питань краєзнавчо-екскурсійної роботи

щодо відповіді на питання, які пов'язані зі знанням найближчого оточуючого середовища, рідного краю, України в цілому, відомими історичними посталями минулого і сьогодення, цінними для своєї країни архітектурними пам'ятками, заповідниками та іншими не менш важливими для національної гордості рідного краю об'єктами.

Таким фахівцям властива позиція спостерігача, пасивна позиція педагога, а не активного учасника творчого процесу. Аналіз результатів тестування дає нам можливість зробити висновки про вкрай низький рівень підготовки майбутніх фахівців галузі фізичного виховання і спорту до краєзнавчої роботи зі школярами.

Узагальнивши результати тестування, ми виявили, що більшість респондентів неправильно трактують суть поняття краєзнавство, не володіють базовими поняттями краєзнавчої роботи, плутають форми з напрямками вивчення. Студенти не розрізняють функцій та класифікації екскурсій, як основної форми прямого спілкування та пізнання рідного краю. Проблемою для них виявилася підготовка, формування теми, безпосередня розробка самої екскурсії та оформлення основних документів, необхідних для її проведення.

Дані проведеного дослідження виявили також, що респондентам не відомо, які національні меншини та етнічні групи проживають на території України, вони не диференціюють історико-географічні області нашої країни, не знають історії, місцезнаходження відомих лікувальних курортів України, якими вона славиться на весь світ. Низький рівень підготовки до проведення краєзнавчої роботи з учнями проявився у незнанні пам'яток світового значення, зареєстрованих в Україні на основі класифікації ЮНЕСКО, історико-культурних заповідників, парків, дендропарків, музеїв, печер, архітектур-

них пам'яток, замків, козацьких та князівських столиць, історичних міст, центрів релігійного паломництва окремих регіонів нашої країни.

У зв'язку із отриманими низькими результатами знання основ краєзнавства, нами було розроблено і апробовано у навчально-виховному процесі факультету фізичного виховання і спорту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника навчальну програму і читання дисципліни “Туристичне краєзнавство”, яка не передбачена навчальним планом.

Дисципліна “Туристичне краєзнавство” мала на меті прищепити студентам любов до рідної землі і до всього, що створено на ній багатовіковою працею народу для збереження, відтворення і поліпшення необхідного для життя довкілля, досягнення гармонійного ставлення суспільства до природи, перетворення України на розвинуту, економічно могутню державу з високим рівнем добробуту і культури народу.

Вивчення дисципліни “Туристичне краєзнавство” забезпечувало студентів ґрунтовними знаннями туристсько-рекреаційних об'єктів краю, допомагало вільно оперувати інформацією щодо географії їх розташування і спонукало до вивчення цих можливостей школярів.

Перший змістовий модуль ознайомлював студентів з основами туристичного краєзнавства, зокрема із поняттями, які безпосередньо пов'язані зі змістом навчальної дисципліни.

Наступні модулі пов'язані із вивченням туристичних ресурсів та об'єктів туристично-краєзнавчої діяльності; основних туристських маршрутів Карпатського регіону; рекреаційних регіонів краю та України.

Структуру вивчення та обговорення краєзнавчо-туристичних ресурсів та туристично-рекреаційного потенціалу окремих регіонів України (предмет вивчення всіх інших змістових модулів), які відрізняються географією розміщення території, формували за такою схемою:

1. Характеристика території та населення регіону.

2. Туристична інфраструктура та природно-рекреаційний потенціал регіону:

а) природно-заповідний фонд краю;

б) історико-культурна й історико-архітектурна спадщина краю;

в) відомі історичні, культурні, літературні по-статі означеного регіону;

г) центри релігійного паломництва;

д) курортні ресурси.

Самостійно студенти повинні були опрацювати теми, пов'язані із генезисом розвитку туристичного

краєзнавства в Україні, а також історію вивчення печер України; види туризму і туристичних закладів; формування території історичної Галичини; краєзнавчу характеристику заповідників і національних парків; рекреаційні ресурси Дніпропетровської області; природно-заповідний фонд та рекреаційні ресурси Кіровоградської області; обґрунтувати краєзнавчо-туристичні ресурси Київщини.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні знати:

– суть понять “краєзнавство”, “туризм”, “туристичне краєзнавство”;

– об'єкт, предмет та функції туристичного краєзнавства;

– завдання та джерела вивчення дисципліни;

– основні методи дослідження та зв'язок з іншими дисциплінами;

– нормативно-правову базу та організаційні основи туристичного краєзнавства в Україні;

– зміну парадигм національної краєзнавчої освіти з посиленням у ній ролі активно-туристичних форм пізнання рідної землі;

– туристичну популяризацію об'єктів історичної пам'яті народу;

– пам'ятки національної історико-культурної спадщини у контексті завдань ЮНЕСКО;

– туристично-краєзнавчі кадастри території;

– природно-заповідний фонд регіонів та національну екомережу в контексті формування Всеєвропейської екомережі;

вміти:

– визначати об'єкт та предмет туристичного краєзнавства;

– визначати основні туристські маршрути Карпатського регіону;

– активізувати масовий краєзнавчо-туристський рух;

– зберегти і відтворити традиційну етнокультуру української нації;

– туристично впорядкувати території об'єктів національної спадщини;

– формувати засобами масової інформації привабливий туристичний імідж історико-етнографічних країв України;

– розробляти та інфраструктурно облаштовувати національну мережу краєзнавчих стежок і маршрутів.

Висновки. 1. Результати проведеного тестування вказують на те, що підготовка майбутніх вчителів фізичної культури до краєзнавчої роботи в школі знаходиться на низькому рівні.

2. Розроблена та експериментально перевірена в навчальному процесі факультету фізичного виховання і спорту Прикарпатського національно-

го університету імені Василя Стефаника навчальна програма із дисципліни «Туристичне краєзнавство» значно підвищила рівень професійної готовності студентів до означеного напрямку діяльності.

Перспективи подальших досліджень плануються в ракурсі розробки лекційних та практичних занять із використання інтерактивних технологій.

Джерела та література

1. Лисичарова Г. О. Підготовка майбутніх учителів географії до краєзнавчої роботи в умовах великого міста : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.02 «Теорія та методика навчання (географія)» / Г. О. Лисичарова. – К., 2008. – 20 с.
2. Міщенко Т. М. Педагогічні основи підготовки майбутніх учителів до краєзнавчої роботи в сільській малокомплектній школі: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Міщенко Тетяна Михайлівна. – Тернопіль, 2001. – 243 с.
3. Обозний В. В. Краєзнавча освіта в системі професійної підготовки вчителя : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / В. В. Обозний. – К., 2002. – 40 с.
4. Рут Є. З. Організаційно-методичні аспекти туристично-краєзнавчої діяльності в школі та її вплив на організм школярів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора наук з фізичного виховання і спорту : спец. 24.00.02 «Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення» / Є. З. Рут. – Харків, 2005. – 38 с.
5. Танана С. М. Роль краєзнавчої роботи в професійному становленні вчителя початкових класів / С. М. Танана // Гуманітарний вісник державного вищого навч. закладу «Переяслав-Хмельницький держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди»: наук.-теорет. збірник. Спеціальний випуск: Педагогіка. – Тернопіль: Видавництво Астон, 2006. – С. 356-363.
6. Ткачівська І. М. Краєзнавча підготовка майбутніх учителів фізичної культури до роботи зі школярами // Зб. наук. праць. Серія: Історія та географія / І. М. Ткачівська. – Харків, 2007. – Вип. 25–26. – С. 209–211.

Инна Ткачивская

Туристическое краеведение в системе подготовки специалистов специальности «Физическое воспитание»

В статье обоснованно целесообразность изучения дисциплины «Туристическое краеведение» студентами специальности «Физическое воспитание».

Ключевые слова: туристическое краеведение, специалист физического воспитания.

Inna Tkachivska

Tourist study of a particular region in the system of preparation of specialists of speciality «Physical education»

In the article grounded expedience of study of discipline the «Tourist study» of a particular region by the students of speciality «Physical education».

Key words: tourist study of a particular region, specialist of physical education.

